

Mater floreat – Pariisin mestareita

Guillaume de Machaut n. 1300–1377	Veni, creator spiritus
Gregoriaaninen introitus ja trooppi	Gaudeamus hodie – Puer natus est
Gregoriaaninen Kyrie ja prosula	Tibi Christe supplices
Perotinus fl. n. 1200	Dum sigillum <i>Titta Lampela, Hanna Graeffe</i>
Anon. (1200-l.)	Descendit de coelis <i>Corina Marti, organetto</i>
Perotinus	Beata viscera <i>Anna Villberg</i>
Guillaume Dufay n. 1397–1474	Ave regina caelorum

***VÄLIAIKA 25 MIN ***

Pierre Moulu 1484?–n. 1550	Mater floreat
Pierre de la Rue n. 1452–1518	O salutaris hostia
Jean Richafort n. 1480–n. 1547	Veni sponsa Christi
Jean Mouton n. 1459–1522	Nesciens mater
Antoine Busnois n. 1430–1492	En soustenant vostre querelle <i>Corina Marti, organetto</i> <i>Michael Fields, luuttu</i>
Antoine de Févin n.1470–1512	Petite Camusette <i>Titta Lampela, sopraano</i> <i>Corina Marti, nokkahuilu</i> <i>Michael Fields, luuttu</i>
Clement Janequin n. 1485–1558	Le chant des oiseaux

Lumen Valo

Anna Villberg ja Titta Lampela, sopraano

Hanna Graeffe ja Riikka Noreila, altto

Mats Lillhannus ja Kari Turunen, tenori

Valter Maasalo, baritoni

Antti Villberg, basso

Lauluyhtye Lumen Valo on yksi suomalaisen vanhan musiikin kantavia voimia. Ensiesiintymisestään vuonna 1993 lähtien yhtye on profiloitunut säestyksettömän renessanssimusiikin esittäjäksi ja edelläkävijäksi. Vuosien varrella kahdeksasta laulajasta koostuva Lumen Valo on laajentanut ohjelmistoaan kattamaan myös keskiajan, barokin ja oman aikamme musiikkia. Yhtye konsertoi säännöllisesti kotimaassaan, ympäri Eurooppaa sekä Yhdysvalloissa ja on julkaissut kymmenen CD-levyä. Levyistä viimeiset seitsemän on julkaistu yhtyeen omalla Sigillum-levymerkillä. Lumen Valo on tehnyt myös lukuisia radio- ja TV-nauhoituksia.

Kesto 68 min

Mater floreat – Pariisin mestareita

Pariisilla on ollut monta kultakautta ja sen merkitys politiikassa, filosofiassa ja taiteissa on moneen otteeseen ollut valtava. On silti vaikea löytää aikakautta, jolloin sen asema olisi ollut yhtä vahva kuin keskiajalla. Pariisi oli Euroopan suurin kaupunki; sen yliopisto oli maanosan tärkein; Ranska oli poliittinen mahti ja Pariisi sen vallan ja kaupan keskus. Ei ole mikään ihme, että kaupunki oli myös taiteiden kehto.

Yksi kukoistuskausi osuu Notre Damen katedraalin varhaisvuosille. Ranska eli vahvaa kukoistuskautta Ludvig VI:n ja VII:n aikana 1100-luvulla, ja tämän kauden jäljet ovat edelleen nähtävissä monissa kaupungin kirkoissa. Tärkein näistä on luonnollisesti Notre Dame, jonka peruskivi laskettiin vuonna 1163. Kirkko valmistui lopullisesti 1260, mutta sen piirissä oli jo sitä ennen tapahtunut paljon. Pariisin yliopisto sai alkunsa osana Notre Damen katedraalikoulua ja yksi musiikin historian tärkeimmistä koulukunnista, Notre Damen koulukunta, toimi katedraalin puitteissa.

Tämän koulukunnan tärkein perintö on polyfonia, moniääninen musiikki, joka laajeni aina neliäänisyyteen asti vuoteen 1200 mennessä. Koulukunnan kaksi tärkeintä mestaria ovat Leoninus ja Perotinus, joiden teokset ovat säilyneet *Magnus liber organi* -nimisessä käsikirjoituksessa, jonka kokoaminen aloitettiin vuoden 1160 paikkeilla. Perotinukselta emme käytännössä tiedä juuri mitään muuta kuin että hänen nimensä (ranskaksi Pérotin) on deminutiivimuoto Pierrestä ja että hänen epiteettinsä *Magister* viittaa siihen, että hän oli niin oppinut, että oli saanut oikeuden opettaa. Tärkein aikalaislähde on englantilainen Pariisissa 1270–80-luvuilla vaikuttanut opiskelija, joka tunnetaan nimellä Anonymus IV. Hän kuvaa kirjeessään Perotinuksen musiikin vaikutusta ja tyyliä ja mainitsee siinä mm. molemmat tässä konsertissa kuultavat teokset, jotka ovat conductuksia 1100–1200-lukujen taitteesta. Myös tuntemattoman säveltäjän *Descendit de coelis* on conductus; teos on löydetty kauniisti koristellusta firenzalaisestä käsikirjoituksesta Pluteo 29.1.

Perotinus jäi musiikin historiaan ennen kaikkea neliäänisistä organumeistaan, joissa gregoriaaninen melodia etenee aläännessä pitkinä nuottiarvoina ja jota värittää kolme vapaata ääntä, jotka varioivat rytmikuvioita sen yllä. Tästä *ars vetus* (vanha taide) -tyylistä jäi perusrakenne *ars nova* (uusi taide) -tyyliin, joka nousi 1300-luvulla. Pohjaäännessä tai pohjaäänissä kulkee edelleen gregoriaaninen melodia pitkinä nuottiarvoina, usein hahmotettuna laajoihin, toistuviin rytmimalleihin (isorytmia). Ylä-äännet saivat kuitenkin *ars novassa* vielä vapaamman roolin kuin vanhassa taiteessa, jopa siinä määrin, että kahdessa ylä-äännessä oli kaksi erillistä ranskankielistä maallista tekstiä.

Tämän tyylin suurin mestari oli Guillaume de Machaut, jota on kutsuttu viimeiseksi runoilijaksi, joka oli myös merkittävä säveltäjä. Itse asiassa de Machaut'n kirjallinen tuotanto on vielä paljon laajempi kuin hänen merkittävä säveltuotantonsa, joka kattaa motetteja, chansoneja ja mm. ensimmäisen tunnetun läpisävelletyn neliäänisen messun. De Machaut ei ollut pariisilainen, vaan kotoisin Reimsista, joka sijaitsee noin 130 kilometriä koilliseen Pariisista. Hän toimi Luxemburgin kreivin ja Böömin kuninkaan Johannes I:n sihteerinä ja osallistui sotatoimiin Johanneksen mukana eri puolilla Eurooppaa (1300-luku oli Englannin ja Ranskan ikuisen kärhämän, ns. 100-vuotisen sodan

aikaa). Ei ole poisluettua, että konsertin avaava *Veni* olisi ylä-äänten rauhanrukouksineen heijastus näistä kokemuksista. Pariisiinkin de Machaut ehti: Johanneksen kuoltua hän toimi mm. tämän jälkeläisten palveluksessa kaupungissa.

Musiikin historian suuressa tarinassa kehityksen painopiste siirtyi 1400-luvulla pohjoisemmaksi. Nykyisen Pohjois-Ranskan ja Belgian alueella vaikuttanut ns. flaamilainen koulukunta oli yli vuosisadan ajan moniäänisen musiikin moottori. 1400-luvun lopulla muusikkojen virta alkoi kulkea sieltä nopeasti rikastuvaan Italiaan ja musiikista tuli yhä enemmän kansainvälistä. 1500-luvun alun kirjapainotekniikka teki uuden musiikin levittäytymisestä entistä tehokkaampaa. Flaamilaisen koulukunnan jäseniä yhdisti Euroopan paras koulutus kuoropoikina ja kaksi vahvaa musiikillista keskusta: Burgundin hovi Mechelenissä ja Brysselissä sekä Cambraian katedraali. Kaikki sijaitsevat enimmilläänkin vain 300 kilometriä koilliseen Pariisista.

Flaamilaisen koulukunnan isähahmoina on pidetty Gilles Binchois'ia ja Guillaume Dufayta, jotka yhdistivät *ars novan* matemaattiseen kirkkauteen englantilaisen musiikin pehmeämmän soinnin ja loivat pohjan sille musiikille, jonka tunnettu renessanssimusiikin vokaalipolyfoniana. Dufay oli kosmopoliittisen muusikkosukupolven perikuva. Hän lähti Cambraista ja kiersi Eurooppaa ja erityisesti Italiaa työantajalta toiselle ja palasi elämänsä loppupuolella kaniikiksi Cambraian katedraaliin. Musiikkinsa lisäksi Dufay oli merkittävä isähahmo monelle muusikolle, jotka kävivät hänen luonaan Cambraian loppuvuosina. Näihin kuului Pariisissakin vahvasti vaikuttaneet Johannes Ockeghem, Johannes Tinctoris ja Loyset Compère. Guillaume Dufayn *Ave regina caelorum* on kuuluista kahdesta syystä. Ensinnäkin Dufay on kirjoittanut itsensä (armahda rukoilevaa Dufayta) keskelle perinteistä Maria-motettia. Toiseksi Dufay esitti testamentissaan toiveen, että juuri *Ave regina caelorum* laulettaisiin hänen huoneessaan kuoleman hetkellä.

Puhtaita flaamilaisen koulukunnan kasvatteja tässä ohjelmassa ovat Pierre de la Rue ja Jean Richafort, jotka molemmat syntyivät nykyisen Belgian alueella (joka puolestaan luonnollisesti sijaitsee koilliseen Pariisista). De la Rue oli Habsburgien hovikapellin, Grand Chapellen, jäsen ja kulki sen mukana herttuan retkillä ympäri Eurooppaa, luonnollisesti myös Pariisissa. De la Ruen sävelkieli muistuttaa aikakauden suurimman esikuvan Josquin des Prez'n puhdasta ja eleganttia tyyliä. Richafortin kytkökset niin Josquiniin kuin Pariisiin ovat suuremmat: hän oli todennäköisesti Josquinin oppilas ja toimi *Chapelle royalin* laulajana 1500-luvun alkupuolella. Hänen musiikilleen ominaista on josquinimainen imitaatio, virtaavuus ja tekstin välittämisen selkeys.

Vaikka musiikillinen valtikka siirtyikin koillisemmaksi, Pariisi säilyi myös uudella ajalla tärkeänä musiikillisena keskuksena. Merkittävin toimija oli kuninkaan kuoro, *Chapelle royal*, jota palvelivat monet tämän konsertin säveltäjät. Pierre Moulun *Mater floreat* on yksi 'säveltäjä viittaa säveltäjiin' -teoksista ja samalla kertoo siitä ympäristöstä, jossa Moulun toimi 1500-luvun alkupuolella. Teoksen ensimmäinen osa on kunnianosoitus suurille säveltäjämestareille Dufaysta Josquiniin (mukaan lukien Pierre de la Rue) ja toinen osa luettelee kuninkaan ja kuningattaren kunniaksi työskentelevät Moulun tärkeimmät kollegat, etunenässä *Chapelle Royalin* musiikillinen esimies

Antoine de Longueval. Joukossa on myös mystinen *Felix divitis* (lat. onnellinen rikas), jonka voisi ajatella olevan yllä mainittu Jean Richafort. Moulusta itsestään ei tiedetä kovinkaan paljon, mutta se tiedetään, että hän toimi laulajana *Chapelle royalin* lisäksi myös Meaux'n katedraalissa, joka sijaitsee noin 40 kilometriä koilliseen Pariisin keskustasta.

Yksi Moulun teoksen aikalaissäveltäjistä on Antoine de Févin, joka oli kotoisin Arras'n kaupungista, joka tietenkin sijaitsee koilliseen Pariisista. De Févin toimi *Chapelle royalin* laulajana ja hovisäveltäjänä vuodesta 1507. Vaikka de Févin on ennen mutta tunnettu Josquinin tyyliin kirjoitetusta kirkkomusiikistaan, hän ehti monen muun kollegansa tapaan tarttua myös chansoniin (ranskankielinen maallinen moniääninen laulu). Chansonien aiheet ylsivät ylevästä alatyyliseen ja de Févinin *Petite Camusette* sijoittuu jonnekin näiden välimaastoon. Tässä konsertissa kuulemme sen yhden lauluäänen ja kahden soittimen tulkintana. Kuulemme Moulun listalta myös Antoine Busnois'n chansonin *En soustenant vostre querelle*, joka esittelee säveltäjänsä tunnusmerkillisiä piirteitä: kauniita melodian linjoja ja sulokkaita harmonioita.

Viimeinen Moulun mainitsemista säveltäjistä on Jean Mouton, joka toimi Pariisissa hovisäveltäjänä 1500-luvun alussa. Mouton oli aikansa arvostetuin ranskalainen säveltäjä: hän oli hovisäveltäjä vuodesta 1509 alkaen, Paavi Leo X:n suuri suosikki ja teoreetikko Gioseffo Zarlino ylisti häntä vuosisadan lopulla edelläkävijäksi. Hänen musiikkinsa on pitkälti samasta muotista kuin Josquinin sävelkieli, teknisesti taitavaa ja imitaatiotekniikoihin perustuvaa virtaavaa polyfoniaa. Tästä hieno osoitus on *Nesciens mater*, joka on vaivattomasta kuulokuvastaan huolimatta kompleksi rakennelma, jossa kaksi neliäänistä kuoroa laulaa kaanonissa. Elämänsä loppupuolella Mouton vetäytyi Saint-Quentiniin, joka sattumalta sijaitsee noin 150 koilliseen Pariisista.

Myös Clement Janequin toimi kuninkaan laulajistossa ja kuninkaan säveltäjänä, tosin noin puoli vuosisataa Moutonin jälkeen. Janequinin tärkein laji oli chanson, ja erityisen kuuluisa hän on kolmesta onomatopoeettisesta chansonistaan, jotka kuvaavat sotatannerta, metsästystä ja lintujen laulua. *Le chant des oiseaux* kuvaa nimensä mukaisesti lintujen temmellystä kevään ollessa parhaimmillaan.

Ennen kirjallista moniäänisyyden kulttuuria, jonka synty edellytti nuottikirjoituksen täsmentymistä, kirkon piirissä oli toki musiikkia ja ammattilaulajia. Ensimmäisen vuosituhannen aikana laulajien osana oli tuoda liturgiaan yhdistelmä gregoriaanista, yksiäänistä laulua ja improvisoitua (tai suullisesti periytyvää) moniäänisyyttä. Aina 700-luvulle asti nämä perinteet saivat rönsyillä melko vapaasti ja alueelliset erot yksiäänisessä kirkkolaulussa saattoivat olla valtavia. Ranskan alueella käytössä ollut gallikaaninen gregoriaaninen perinne on dokumentoimaton, mutta sillä oli keskeinen rooli, kun gregoriaanisen laulun peruskaanon koottiin Kaarle Suuren (Charlemagnen) valtakunnassa 700-luvulla. Meidän tuntemamme gregoriaanisen laulun keskeinen ohjelmisto onkin yhdistelmä roomalaista ja gallikaanista perinnettä, joka koottiin, systematisoitiin ja notatoitiin (neumikirjoituksella) 700-800-luvuilla. On hyvä muistaa, että gregorianiikka oli vielä 1500-luvullakin kirkon laulajien pääasiallinen tehtävä ja että moniääninen musiikki oli liturgiassa sivuosassa.

Yksi tärkeistä musiikillisista keskuksista ensimmäisen vuosituhannen vaihteessa oli Limogesissa sijaitseva Pyhän Martialin luostari. Sen käsikirjoitukset ovat erityisen kuuluisia troopeistaan. Trooppia voisi parhaiten luonnehtia gregoriaanisen ohjelmiston kehittelyksi ja se voi olla esimerkiksi uuden tekstin sijoittamista valmiin melodian melismaan (useita nuotteja samaa tavua kohti), uusien melisמוjen keksintää tai uusien jaksojen kehittämisestä valmiin melodian lomaan. Konserttimme troopeista *Gaudeamus / Puer* edustaa viimeksi mainittua ja *Tibi Christe* ensin mainittua – siinä on yhdeksänkertaiseen, melismaattiseen Kyrieen lisätty uusi, lähes syllabinen (yksi tavu nuottia kohden) teksti. Ketään ei varmaan yllätä, että Pariisi on Limogesista noin 350 kilometriä koilliseen.

Kari Turunen

Veni creator spiritus

<p><i>Triplum:</i> Christe, qui lux es et dies Fideliumque requies, Nos visita. Tu furoris temperies, Tu dulcoris planities, Nunc excita. Posse tuum, precipita Depredantes, qui nos ita Vituperant. Sicut per te fuit vita Patribus nostris reddita, Qui tunc erant Nec tueri se poterant, Sed ad te reclamaverant, Deus fortis, Sic cave ne nos atterant Qui nos in guerris lacerant Nunc subortis, Et adire nexu mortis, Cujus sumus jam in portis, Nos protegas. Gentem serves tue sortis, Tui fratris ac consortis Causam regas. Qui malos a te segregas. Nec justis opem denegas, Legislator, Prodictores nunc detegas Horumque visum contegas. Consolator, Danielis visitator Puerumque salvator In fornace, Per Abacuc confortator, Sis pro nobis preliator Et dimittas nos in pace.</p>	<p><i>Triplum-ääni:</i> Kristus, valkeus ja päivä, uskovien rauha, tule luoksemme. Sinä raivon lauhduttaja, autiomaan suloistuttaja, meitä elvytä. Voimasi, heikkouden kukistaja, muistuttaa meitä puutteistamme. Niin kuin kauttasi tuli elämä isillemme, myös meidät vapahda. Isiemme vastustajat eivät osanneet pitää varaansa, vaan vastustivat sinua, väkevä Jumala. Katso, etteivät meitä raatele ne jotka meitä vihamiehemme sodassa, varusta meidät ja murra kuoleman siteet, kuoleman porteilla meitä suojele. Kansaasi palvelet Isääsi ja taivaan joukkoja, siinä valtasi peruste. Sekin, joka sinut kieltää, tunnustaa työsi oikeutuksen, lakien säätäjä. Petolliset nyt paljastuvat, piilosta esiin tulevat. Lohduttajamme, joka vierailit Danielin luona, ja pelastit pojat pätsistä, sekä lohdutat Habakukin kautta, puolestamme toimi ja päästä meidät rauhaan.</p>
<p><i>Motetus:</i> Veni, creator spiritus, Flentium audi gemitus, Quos nequiter misera Destruit; Veni, propera. Iam nostra virtus deficit Nec os humanum sufficit Ad narrandum obprobria, Que nobis dant vecordia, Divisio, cupiditas</p>	<p><i>Motetus-ääni:</i> Tule, luova henki, kuule kyyneleiset huokauksemme, jotka murtavat arvottoman kansasi. Tule pian, jotta kestäisimme, sydämemme eivät riitä kertomaan hädästämme, joka meitä raastaa. Halut hallitsevat,</p>

<p>Fideliumque raritas, Unde flentes ignoramus, Quid agere debeamus. Circumdant nos inimici, Sed et nostri domestici Conversi sunt in predones: Leopardi et leones, Lupi, milvi et aquile Rapiunt omne reptile. Consumunt nos carbunculi. Ad te nostri sunt oculi: Perde gentem hanc rapacem, Jhesu, redemptor seculi, Et da nobis tuam pacem.</p>	<p>usko on harvinaista, siksi kyyneleemme, joita vuodatamme. Meidät ympäröivät viholliset, he ympäröivät kotimme, rosvot hallitsevat; Leopardit ja leijonat, sudet ja kotkat raatelevat meitä kuin matelijoita, meidät syö tuli. Sinussa ovat silmämme, tuhoa kansamme ryöstäjät. Jeesus, aikain vapahtaja, anna meille sinun rauhasi.</p>
<p><i>Tenor:</i> Tribulatio proxima est et non est qui adjuvet.</p>	<p><i>Tenor-ääni:</i> Hävitys on lähellä, eikä ole ketään, joka auttaisi.</p>

Gaudeamus hodie – Puer natus est

<p>Gaudeamus hodie quia Deus descendit de cælis, et propter nos in terris <i>puer natus est nobis,</i> quem prophetæ diu vaticinati sunt, <i>et filius datus est nobis.</i> Hunc a Patre iam novimus advenisse in mundum, <i>cuius imperium super humerum eius,</i> potestas et regnum in manu eius, <i>et vocabitur nomen eius</i> admirabilis consiliarius, Deus fortis, princeps pacis, <i>magni consilii angelus.</i></p> <p>Cantate Domino canticum novum quia mirabilia fecit.</p> <p>Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto sicut erat in principio et nunc et semper et in secula seculorum, amen.</p>	<p>Iloitkaamme tänä päivänä, sillä Jumala on laskeutunut taivaista ja meidän vuoksemme maan päälle <i>lapsi on syntynyt meille,</i> josta profeetat ovat kauan ennustaneet, <i>ja poika on annettu meille.</i> Olemme jo tienneet, että Isän luota tulisi maailmaan hän, <i>joka kantaa valtaa harteillaan.</i> Hän pitää kädessään voimaa ja valtaa, <i>ja hänen nimensä on</i> Ihmeellinen Neuvontuoja, Väkevä Jumala, Rauhan Ruhtinas, <i>Suuren Viisauden Enkeli.</i></p> <p>Laulakaa Herralle uusi laulu! Hän on tehnyt ihmeellisiä tekoja.</p> <p>Kunnia Isälle ja Pojalle ja Pyhälle Hengelle, niin kuin oli alussa, nyt on ja aina, iankaikkisesta iankaikkiseen, aamen.</p> <p>Jes. 9:6 [9:5] – Ps. 97:1 [98:1] – tuntematon [suom. Raamattu, V. M.]</p>
--	--

Tibi Christe supplices – Kyrie eleison

<p>Tibi Xpiste supplices exoramus cunctipotens ut nostri digneris <i>eleison</i>. <i>Kyrie eleison</i>.</p> <p>Te decet laus cum tripudio iugiter qua tibi petimus canentes <i>eleison</i>. <i>Kyrie eleison</i>.</p> <p>O bone rex qui super astra sedes, o Domine qui cuncta gubernas <i>eleison</i>. <i>Kyrie eleison</i>.</p> <p>Tua devota plebs imploret iugiter ut illi digneris <i>eleison</i>. <i>Christe eleison</i>.</p> <p><i>O Theos agie</i> salva vivifice redemptor noster <i>eleison</i>. <i>Christe eleison</i>.</p> <p>Qui canunt ante te precibus annue et tu nobis semper <i>eleison</i>. <i>Christe eleison</i>.</p> <p>Clamat incessanter nunc quoque contio et dicit <i>eleison</i>. <i>Kyrie eleison</i>.</p> <p>Miserere nostri fili David tu nobis semper <i>eleison</i>. <i>Kyrie eleison</i>.</p> <p>In excelsis Deo magna sit gloria æterno Patri qui nos redemit proprio sanguine ut vivificaret de morte dicamus incessanter una voce omnes <i>eleison</i>. <i>Kyrie eleison</i>.</p>	<p>Sinua, Kristus kaikkivaltias, rukoilemme polvillamme, jotta meitä <i>armahtaisit</i>. <i>Herra armahda</i>.</p> <p>Sinua ylistämme tanssien yhdessä, samalla pyydämme laulaen: <i>armahda</i>. <i>Herra armahda</i>.</p> <p>Oi hyvä kuningas, joka istut tähtien yllä, oi Herra, joka ohjaiset kaikkea, <i>armahda</i>. <i>Herra armahda</i>.</p> <p>Sinun uskottu kansasi anelee yhdessä, että suvaisisit sitä <i>armahtaa</i>. <i>Kristus armahda</i>.</p> <p><i>Oi pyhä Jumala</i>, pelasta, herätä eloon, lunastajamme, <i>armahda</i>. <i>Kristus armahda</i>.</p> <p>Katso suopeasti meihin, jotka laulamme rukouksiamme, ja ole meille <i>armollinen</i>. <i>Kristus armahda</i>.</p> <p>Jokainen huutaa nyt yhdessä lakkaamatta: <i>armahda</i>. <i>Herra armahda</i>.</p> <p>Armahda meidä, Daavidin poika, ole meillä alati <i>armollinen</i>. <i>Herra armahda</i>.</p> <p>Suuri kunnia olkoon korkeuksissa Jumalalle, ikuiselle Isälle, joka on lunastanut meidät omalla verellään herättääkseen meidät kuolleista; lausukaamme kaikki lakkaamatta yhteen ääneen: <i>armahda</i>. <i>Herra armahda</i>.</p> <p>(Käännös: V. M.)</p>
---	--

Dum sigillum

<p>Dum sigillum summi Patris signatum divinitus, in sigillo summi matris signatur humanitus.</p>	<p>Sillä korkeimman Isän sinetit merkitsevät taivaallista, taivaallisen äidin sinetit kertovat ihmisyydestä.</p>
--	--

<p>Nec sigillum castitatis in puella frangitur; nec sigillum deitatis detrimentum patitur.</p> <p>Dum humanum osculatur naturam divinitas, ex contactu fecundatur intacta virginitas. Mira virus osculandi, miranda sunt oscula, que dant vires fecundandi sine carnis copula.</p>	<p>Ei puhtauden sinetti tytössä tuhoutunut, eikä jumalallinen sinetti huonoksi käynyt.</p> <p>Sillä inhimillinen suuteli jumalallista luontoa, ja hedelmöittyminen tapahtui neitsyyden säilyttäen. Ihmeellinen suudelmien hyveellisyys; ihmeellisiä ovat suudelmat, jotka luovat uuden ihmisen ilman lihan kosketusta.</p>
--	--

Beata viscera

<p>Beata viscera Marie virginis cuius ad ubera rex magni nominis; veste sub altera vim celans numinis dictavit federa Dei et hominis.</p> <p>O mira novitas et novum gaudium, matris integrita post puerperium.</p> <p>Populus gentium sedens in tenebris surgit ad gaudium partus tam celebris: Iudea tedium fovet in latebris, cor gerens consium delicet funebris.</p> <p>O mira novitas...</p>	<p>Siunattu liha Neitsyt Marian, joka rinnallaan ruokkien suuren nimen kuningasta, ja pyhän voiman suoman lahjan kautta on sopinut liiton ihmisen ja Jumalan välillä.</p> <p>Oi ihmeellinen koskemattomuus ja ennennäkemätön riemu, josta iloitsee tahraton äiti synnytyksen jälkeen.</p> <p>Ihmisten kansa, joka on asunut pimeydessä, nyt nousee riemuitsemaan ylen juhlallista syntymää. Ja Juudea hautoo varjoissa synkkyyttään, sydämessään tuntien kuolettavan rikoksen taakan.</p>
--	---

Ave regina caelorum

<p>Ave regina caelorum, ave domina angelorum,</p>	<p>Terve, taivaan kuningatar, terve, enkeleiden hallitsija,</p>
---	---

<p>Miserere tui labentis Dufay, Ne peccatorum ruat in ignem fervorum.</p> <p>Salve radix sancta, ex qua mundo lux est orta, Miserere genitrix Domini Ut pateat porta caeli debili.</p> <p>Gaude gloriosa, super omnes speciosa, Miserere supplicanti Dufay Sitque in conspectus tuo mors ejus speciosa.</p> <p>Vale, valde decora, et pro nobis semper Christum exora. In excelsis ne damnemur, Miserere nobis et juva, ut in mortis hora nostra sint corda decora.</p>	<p>armahda langennutta Dufayta, ettei hän päätyisi syntisten intohimojen tuleen.</p> <p>Terve pyhä juuri, jonka kautta valo on tullut maailmaan, armahda, Herran synnyttäjä, että taivaan portit pysyisivät avoinna arvottomalle.</p> <p>Riemuitse, loistava neitsyt, kaikkia muita kauniimpi, armahda rukoilevaa Dufayta, olkoon hänen kuolemansa sinun silmissäsi arvokas.</p> <p>Terve, ja näkemiin, kaunein, rukoile alati puolestamme Kristusta. Älä tuomitse meitä ylhäältä, armahda meidät ja auta, että sydämemme olisivat valmiita kuolemamme hetkellä.</p>
---	--

Mater floreat

<p>Mater floreat florescat modulata musicorum melodia.</p> <p>Celebris Dufay, cadentia prosperetur preclaris, Regis, Busnois, Baziron, subtiles gloriantur. Triumphet Alexander magnificus, congaudeat Obreth, Compere, Eloy, Hayne, la Rue memorabiles. Josquin incomparabilis bravium accipiat.</p> <p>Rutilet delphicus De Longueval, tamquam sol inter stellas.</p> <p>Lourdault prioris amenus, nec absint decori fratres De Fevin, Hilaire hilaris, divitis felix, Brumel, Isaac, Nynot, Mathurin Forestier, Bruhier facundi. Mouton cum vellere aureo, date gloriam Regi et regine in cordis et organo.</p>	<p>Äiti kukoistakoon ja inspiroikoon muusikkoja luomaan melodioita.</p> <p>Älyllinen [Guillaume] Dufay, loistavien lahjojen antaja.</p> <p>[Johannes] Regis, [Antoine] Busnois, [Philippe] Basiron, hienosti ylistäkää. Alexander [Agricola], voittaja, iloitse yhdessä [Jacob] Obrechtin kanssa, Ikimuistoiset [Loyset] Compère, Eloy [d'Amerval], Hayne [van Ghiseghem], [Pierre de] la Rue.</p> <p>Verrattoman Josquinin [des Prez] lahja ota vastaan.</p> <p>Kirkastukoon oraakkeli [Antoine] de Longueval kuin aurinko tähtien keskellä. Samoin Lourdault [Jean Braconnier], ystävällinen prior, unohtamatta koristeltua veljeä [Antoine] de Féviniä sekä huvittavaa Hilariusta, onnellista rikasta [Richafort], [Antoine] Brumeliä, [Heinrich] Isaacia, Ninot'ta [Le Petit], Mathurin Forestiarta, [Antoine] Bruhierä, koko veljeskuntaa. [Jean] Moutonin kanssa kultakangasta kutokaa, antakaa kunnia kuninkaallemme ja kuningattarellemme soinnuin ja soittimin.</p>
--	--

	(käännös: K.T.)
--	-----------------

O salutaris hostia

<p>O salutaris Hostia quæ cœli pandis ostium bella premunt hostilia; da robur, fer auxilium.</p> <p>Uni trinoque Domino sit sempiterna gloria: qui vitam sine termino, nobis donet in patria.</p>	<p>Oi pelastava uhri, joka avaat meille taivaan portit, taistelut ahdistavat meitä; anna meille voimaa, auta meitä.</p> <p>Yhdelle kolmiyhteiselle Jumalalle olkoon ikuinen kunnia; hänelle, jolta saamme iankaikkisen elämän hänen luonaan, Isän kodissa.</p> <p>suom. Erkki Pullinen [käyttölupa käsiohjelmaan pyydettyä suomentajalta]</p>
---	---

Veni sponsa Christi

Veni sponsa Christi, accipe coronam quam tibi Dominus preparavit in eternum.	Tule Kristuksen morsian, ota vastaan kruunu, joka sinulle on valmistettu iäisyydessä.
---	--

Nesciens mater

Nesciens mater virgo virum peperit sine dolore Salvatorem seculorum, ipsum regem angelorum. Sola virgo lactabat ubere de caelo pleno.	Äiti, vaikei ollutkaan miestä kohdannut, Neitsyt synnytti ilman tuskaa aikain Vapahtajan. Hän yksin ruokki enkeleiden Vapahtajan taivaan täyteydellä.
---	---

Petite Camusette

<p>Petite camusette A la mort m'avez mis.</p> <p>Robin et Marion, Ils s'en vont bras à bras, Ils se sont endormis.</p> <p>Petite camusette A la mort m'avez mis.</p>	<p>Pikku töpönenä, koiduit kuolemakseni.</p> <p>Robin ja Marion menevät käsikoukkua, nyt ovat nukahtaneet.</p> <p>Pikku töpönenä, koiduit kuolemakseni.</p> <p>(käännös: V. M.)</p>
--	---

Little snub-nosed lass
you have been the death of me.

Robin and Marion.
They went off arm in arm.
Now they are asleep.

Little snub-nosed lass
you have been the death of me.

Translation: Frank Dobbins (?)

Le chant des oiseaux

<p>Reveillez vous, cœurs endormis Le dieu d'amour vous sonne.</p> <p>A ce premier jour de may, Oyseaulx feront merveillez, Pour vous mettre hors d'esmay Destoupez vos oreilles.</p> <p>Et farirariron ferely ioly</p> <p>Vous serez tous en ioye mis, Car la saison est bonne.</p>	<p>Herätkää, te jotka nukutte, rakkauden jumala kutsuu!</p> <p>Tänä toukokuun päivänä linnut tekevät ihmeitään. Avatkaa korvanne, niin murheenne kaikkoavat!</p> <p><i>(lintujen ääniä)</i></p> <p>Ilahdutte kaikki, koska on suopea vuodenaika.</p>
<p>Vous orrez, à mon advis, Une dulce musique Que fera le roy mauvis (le merle aussi, l'estournel sera parmy) D'une voix autentique.</p> <p>Ty, ty, pyty. chouty, thouy, toi, que dy tu, tu di, Le petit sansonnet de Paris, le petit mignon. Sainte teste Dieu! Qu'est là bas passe, villain. Il est temps d'aler boire. Au sermon ma maistresse a saint Trotin, voir saint Robin, monstrer le tetin, le doulx musequin! Quio, tost au sermon, din, dan. Sus, madame, à la messe, Sainte caquette qui caquette.</p>	<p>Kuulkaa – minun mielestäni – suloista musiikkia, jota tuottaa halveksittu kuningas (mustarastaskin, samoin kottarainen) aidolla äänellä.</p> <p><i>(lintujen ääniä)</i> Mitä sanotkaan? Pariisin-kottarainen, pikkuruinen, pyhä Jumalan pää! Sinä kurja siellä, liikettä. Mennäänpä juomaan. Kultaseni, lähdepä Trotinin kirkolle saarnaa kuulemaan, tapaamaan pyhää Robinia, näyttämään rintojasi, nättiä naamaasi. Pian kirkkoon (<i>ääniä</i>), hopsis, hyvä rouva, messuun, kaakattava juoruaja,</p>

<p>Guillemette, Colinette. Saige courtoys et bien a pris.</p> <p>Rire et gaudir c'es mon devis, Chacun s'i habandonne.</p>	<p>Guillemette, Colinette, kiltti, kohtelias ja hyvätapainen.</p> <p>Elämänohjeeni on: naurakaa ja iloitkaa; jokainen noudattakoon sitä.</p>
<p>Rossignol du boys ioly, A qui la voix resonne, Pour vous mettre hors d'ennuy Vostre gorge iargonne:</p> <p>Frian, teo, tar, velecy, ticun, tu, qui lara, coqui, fereli fy, oy ty, trr, turry, huit, fouquet, fiti, quibi, vrr, frr.</p> <p>Fuiez, regrez, pleurs et souci, Car la saison l'ordonne.</p>	<p>Kaunis satakieli, laulusi kaikuu metsässä, kurkkusi pulputtaa ja pitää ikävän loitolla.</p> <p><i>(lintujen ääniä)</i></p> <p>Pois mielipaha, huolet ja murheet, niin komentaa tämä vuodenaika!</p>
<p>Ariere maistre coucou, Sortez de no chapitre. Chacun vous est mal tenu Car vous n'estes q'un traistre. Cocu. Par traison en chacun nid, Pondez sans qu'on vous sonne.</p> <p>Reveillez vous, cœurs endormis, Le dieu d'amours vous sonne.</p>	<p>Häivy, herra käki, poistu huoneistamme. Kukaan ei pidä sinusta, koska olet pelkkä petturi. <i>Kukkuu.</i> Munit viekkaudella joka pesään aivan kutsumatta.</p> <p>Herätkää, te jotka nukutte, rakkauden jumala kutsuu!</p> <p>(Käännös: V. M.)</p>